

NICARAGUA, EXPECTANT DAVANT LES ELECCIONS EUA

Un país que necessita la pau

El 8 de novembre vinent els ciutadans d'EUA elegiran nou president. Amb el seu vot decidiran també el futur de Nicaragua, un país que dia a dia s'ofega en una profunda crisi econòmica i que, a pesar de tot, lluita per mantenir vius els ideals de la revolució.

Albert Vicent (Enviat especial)

Nicaragua s'ha acostumat a viure a terminis. Primer, va depositar totes les seues esperances en els acords d'Esquipulas, després va apostar per les conversacions de Sapoia i ara es juga l'última carta en el mercat polític de les eleccions d'EUA. «Esperem que guanyen els demòcrates, que es firme la pau amb la contra i que finalment puguem viure». És la tríada de desitjos més esperada per un poble que en la seua majoria s'ha acostumat a menjar una sola vegada al dia a base d'arròs, fesols, dacsa i fruita. Una població que ha conviscut els darrers mesos amb la inflació i les constants pu-

jades de preus, que han sacsejat la revolució fins a rebaixar la utopia a un senzill anhel d'eixir d'una economia de guerra que l'ofega.

Des que el passat mes de febrer el govern va realitzar el canvi de moneda (1.000 córdobes antics per un de nou) s'ha aconseguit deturar bona part del mercat negre. La permuta, coneguda com «l'Operació Berta», estava prevista per la direcció del FSLN des de 1984, moment en què es van imprimir els nous billets a la RDA. El diners van ser introduïts al país d'una manera quasi clandestina i fins i tot els serveis d'intel·ligència d'EUA van creure que els mercants alemanys descarregaven una nova partida d'armes.

El canvi va ser possible gràcies a la col·laboració dels militants més fidels del FSLN, que van estar cinc dies sense dormir. De sobte, la mesura fou anunciada d'un dia per a l'altre, de manera que l'especulació no fou possible, alhora que es colpejava econòmicament la Contrarevolució, que es quedava sense poder bescanviar els seus diners.

Si, els darrers anys, els supermercats eren buits, ara la situació s'ha invertit, hi ha productes però no hi ha diners. Un exemple: un mestre guanya 5.000 córdobes al mes i un ou li'n costa 50. La constant pujada de preus, la inhibició dels compradors respecte als productes més cars i la desestabilització de l'economia familiar han estat les principals conseqüències de la reforma econòmica introduïda al llarg de 1988 per la Junta Nacional que, d'exercir un control quasi total sobre la majoria dels productes subvencionant-los ha passat a afavorir l'economia mixta.

La realitat és que la producció de Nicaragua, com la de la resta de països centramericans, ha descendit fins a situacions similars als anys 60. La indústria heretada està tecnològicament desactualitzada, de manera que s'hi incorpora poc valor agregat, alhora que els salaris estan per sota del cost de vida. En resposta a aquesta situació, el ministre d'Economia, Indústria i Comerç, el comandant Luis Carrión Cruz, ha anunciat la intenció de potenciar, en un marc d'economia mixta, la creació d'una Corporació d'Empreses d'Indústria que puguin arribar a ser «una organització d'empresaris patriòtics» capaç d'afavorir la formació de quadres i l'intercanvi d'experiències. Al costat d'aquestes declaracions de principis, les úniques expectatives a curt termini són

els trens inverteixen cinc hores ja que el seu discórrer s'encarrega de redreçar els rails, això quan els viatgers no es veuen obligats a retornar els vagons sobre la via després d'un descarrilament.

La falta d'ingressos en economies familiars, nombroses, ha forçat a crear tota una economia submergida, protagonitzada per dones i xiquets, que distingeix qualsevol ciutat nicaragüenca. Els xiquets recorren el carrers des de les cinc del matí venent diaris, les voreres han esdevingut mercats ambulants i les estacions d'autobusos tenen per banda sonora una constant cridada on els refrescos, el panís torrat, les cigarretes, els pebrots i les bananes són oferits amb una peculiar insistència. Qualsevol vehicle capaç de moure ha estat transformat en taxi i els seus

si bé es possible a les zones rurals trobar dones que han parit 16 fills. Des de 1980 la població ha crescut una mitjana de 120.000 persones/any, de manera que, si es manté la tendència, el cens pot passar de la xifra actual als 5,3 milions d'habitants l'any 2000, un 85% més que el 1980.

La fredor de les xifres erica la pell quan l'estranger camina pels carrers, se li aproxima una desconeguda i llança l'oferta, tot descobrint un xiquet tapat: «¿Vol endur-se el meu fill al seu país? Segur que allí podrà menjar». És una pregunta quotidiana sense resposta possible. La situació demogràfica que travessa Nicaragua és, junt amb la guerra, la principal causant de la gravíssima crisi econòmica que amenaça la revolució sandinista. Si bé la fecun-

Consignes revolucionàries a 9 anys del derrocament de Somoza.

17 anys, una edat per a la guerra.

l'increment de la producció per a millorar la balança comercial i afavorir les exportacions agro-pecuàries.

La situació, però, ha estat agreujada per altres factors, com la fuga de personal qualificat. Es calcula que entre 1979 i 1987 han eixit de Nicaragua 10.000 professionals i tècnics, la immensa majoria enginyers, professors, arquitectes, tècnics de salut i professionals de l'àrea econòmica. Les causes han estat la seguretat familiar, el deteriorament del poder adquisitiu, la falta d'estímul i reconeixement professional, a més, en alguns casos, de la seua vinculació amb el règim de Somoza.

Evidentment, els nicaragüencs han sabut respondre amb imaginació. Si les fàbriques de tecnologia nord-americana estaven aturades per falta de recanvis, en els darrers anys han aparegut els *Innovadors*, tècnics i mecànics experts a reinventar les peces que falten. Així, als trens que uneixen Granada i León amb Managua es pot observar com alguns vagons són antics autobusos Pegaso adaptats a les noves necessitats. Per recórrer 70 quilòmetres

propietaris s'han convertit en privilegiats malgrat les constants pujades del carburant. Paradoxalment, la televisió estatal emet sèries de producció mexicana, EUA, brasilera o espanyola —*Segunda enseñanza, Anillos de oro*— on apareixen reflectits nivells de vida superiors, que creen necessitats per damunt de les possibilitats actuals. José Luis Perales i Julio Iglesias, per la seua banda, dominen les ones.

Senyor, ¿vol endur-se un xiquet de dos mesos al seu país?

Nicaragua és, actualment, el quart país d'Amèrica Llatina en taxa de fecunditat, tan sols superat per Hondures, Bolívia i Haití. Cada any es formen 20.000 noves famílies i de cada 1.000 dones en edat fèrtil naixen 198 xiquets. Això significa que en un país de 3,6 milions d'habitants, la tercera part dels quals es concentra en el monstre urbanístic que és Managua, la mitjana s'ha situat en els 5,5 fills per dona en edat fèrtil dels 14 als 45 anys,

ditat ha descendit, també ho ha fet la mortalitat infantil alhora que incrementa el nombre d'embarassos en joves i adolescents. Tot això ha derivat en un mapa poblacional límit caracteritzat per una alta taxa de dependència: més del 60% de la població es econòmicament improductiva per raons d'edat —la meitat del cens és de menys de 15 anys— i de desocupació, de manera que cada nicaragüenc produeix per a ell i dues persones més.

Ara el govern intenta donar una resposta immediata a la situació. Els Ministeris d'Educació i Sanitat i l'Institut Nicaragüenc de Seguretat Social i Benestar (INSSBI) han dissenyat una política de població des d'un concepte ampli de desenvolupament econòmic a mitjà i llarg termini. Malgrat haver estat els triomfs més importants del sandinisme, salut, educació i serveis socials són encara els reptes més importants en uns pressupostos condicionats per les inversions militars (el 60% del PGE és per a defensa). Si bé en els nou últims anys la taxa d'analfabetisme ha descendit d'un 60 a un 12 per cent, l'educació bà-

sica s'ha fet obligatòria i gratuïta i els medicaments tenen un preu simbòlic, les necessitats bàsiques d'alimentació, vivenda, salut i educació estan encara a un baix nivell. Són els efectes directes del bloqueig econòmic forçat per Reagan i el seu suport a la guerra que manté la contrarevolució.

Alguns objectius s'han aconseguit gràcies a l'ajuda rebuda de brigadistes, associacions europees i països amics, com ara Cuba, Bulgària, Txecoslovàquia o l'URSS. La qual cosa no ha impedit contagis perillosos, com la gran competitivitat estesa entre les escoles, imitació del model cubà, on es distingeix l'alumne més destacat com *alumne avantguarda*, a més d'obligar els estudiants a participar en desfilades commemoratives.

Riu Coco: Passeig per l'amor i la mort

El riu Coco és la frontera natural que separa Hondures de Nicaragua. A pocs quilòmetres, en territori *nica*, hi ha Silmalila, una població menida on tan sols es pot trobar dones pel carrer ja que tots els barons s'han passat a la contra. Fa alguns mesos l'exèrcit sandinista es va sorprendre perquè en aquell parèntesi que fa la selva augmentava dia a dia el nombre de dones embarassades. La resposta era senzilla: durant els caps de setmana, els marits s'infiltraven pels mateixos camins que utilitzen per a la guerrilla i visitaven el tàlem nupcial. Molts d'ells foren capturats en una operació sorpresa un disabte qualsevol. Altres no s'arrisquen tant, saben que per 500 córdobes —el mateix que costa un paquet de tabacros americà— poden comprar uns minuts de felicitat amb una prostituta.

Són anècdotes d'una guerra que ha causat ja 12.000 milions de dòlars de pèrdues a la revolució sandinista. Un conflicte que enfronta 10.000 *contras* refugiats en territoris d'Hondures amb 120.000 sandinistes, entre l'exèrcit i la milícia popular. I és que, sense voler, Nicaragua s'ha convertit en un país militaritzat on el servei militar patriòtic crida tots el joves de 17 anys durant un període de 24 mesos i tots els homes en edats compreses entre els 25 i els 40 anys estan obligats a abandonar el seu treball durant tres mesos a l'any per a incorporar-se al front, amb la consegüent repercussió en la producció i en les relacions familiars.

Mentre l'administració Reagan alimentava aquell conglomerat, anomenat *contra*, d'ex-guardies somozistes, «defensors de la llibertat» i camperols

La mort, una constant de les revolucions.

Més de la meitat de la població té menys de 15 anys.

forçats a travessar la frontera, el govern sandinista ha fet realitat la demanda que omple els carrers de tot Nicaragua: «Dad las armas al pueblo para defender la revolución». El FSLN ha acompanyat el repartiment de terres amb la distribució d'armes, de manera que el concepte de pàtria ha deixat de ser abstracte i cada cooperativa o nou assentament s'ha convertit alhora en un centre de producció i de resistència a la sempre possible invasió ianqui.

Si bé el govern sandinista ha declarat l'alto-el-foc unilateral i, malgrat l'oposició interna, ha dictat una llei d'amnistia per la qual els membres de la *contra* poden retornar amb l'única condició de deixar les armes, les for-

ces contrarevolucionàries s'han llançat en l'última època Reagan a segrestar autobusos per augmentar els seus contingents i atacar les cooperatives més aïllades en un intent de crear una tensió constant. El temor dels membres de l'exèrcit sandinista no és a morir sinó a caure en mans de la *contra*, i a qualsevol tertúlia apareixen relats de tortures, narracions d'emboscades o records de familiars morts.

A Nicaragua ningú posa en dubte que el govern fa el que pot per pal·liar la crisi econòmica, una conjuntura que cada dia s'allarga més i que el sector eclesiàstic, encapçalat pel cardenal Obando i el diari *La Prensa*, aprofiten per a desestabilitzar el país. Aquells que critiquen la manca de llibertat a Nicaragua poden fruit amb els editorials del diari opositor o acudir a les seus dels tretze partits polítics legalitzats. Les eleccions autonòmiques convocades per a 1989 a les comunitats de la costa atlàntica han estat l'última me-

sura adoptada pel govern en un intent de guanyar-se la confiança de les minories ètniques a les quals el FSLN presta ara major atenció i dissenya plans d'alfabetització en les llengües autòctones.

Així i tot, la principal preocupació a la terra de Sandino és que no es compleisca la predicció que el 1986 va fer John Poindexter, assessor de seguretat nacional d'EUA quan va afirmar que «si vostès creuen que Reagan deixarà el seu lloc mentre Daniel Ortega segueix sent president de Nicaragua, es que vostès no coneixen Reagan». I és que Nicaragua es juga el pròxim 8 de novembre molt més que qualsevol estat americà. □